

Existuje niekoľko vtipov, v ktorých sa spomína, čo dobré alebo zlé k nám prišlo z niektorej svetovej strany. V súvislosti s trampingom môžeme jednoznačne povedať, že k nám prišiel zo západu. Z Česka.

Zakladateľom prvej slovenskej T.O. Waikiki bol dôstojník československej armády Bořivoj Šourek, prezývaný Hassan, ktorého prevelili do bratislavských Štefánikových kasární. Možno aj vďaka českým koreňom udržiavala osada čulé styky v tramskom svete, o čom svedčia aj ich početné zápisy v časopise *Tramp*. Jeden z nich (2. ročník, číslo 32, ktoré vyšlo v Prahe v auguste 1930) pozýva na potlach pri Dunaji slovami:

Ahoj, pánové, pacholci a děvčata!
Osada Waikiki v Bratislavě pořádá
dne 4. října potlach na rozloučenou
s létem. Všichni dobří trampové i se
svými dámmama jsou vítaní. Sraz
v sobotu dne 4. října na břehu Dunaje.
tam, co z něj vylejzá Malej Dunaj.
Tak se vyskytněte a nečekejte, že vám
pošleme pozvánky extra.
Ahoj! jakož i Joha! Waikiki.

Ako nás Česi naučili trampovať

ADALBERT MEZEI - D'ADY

V ďalších rokoch vznikali tramské osady ako huby po daždi. Medzi tie najznámejšie rané osady patrí bezo sporu T.O. El Cormorane del Tortuga (1932). A to nielen z dôvodu, že mala podstatne dlhšie trvanie ako mnohé iné, ale najmä preto, že výraznou osobnosťou v nej bol John Hawkins (Karol Procháska). Pôvodný názov (El la Tortuga) tramskej osady vyčítali v tých časoch osadníci v starých mapách – išlo o názov ostrova nachádzajúceho sa v Karibskom mori, patriacemu Venezuele. Možno už to predznačovalo neskôršiu emigráciu Hawkinsa práve do tejto krajiny.

Podobnou osobnosťou (aj neskôrším osudom) bol Alex Sklenica – Obe Indoš z T.O. Dakota (1936). Osadníci sa usilovali uplatňovať Indošove tvrdé tábornícke a stopárske reguly. Zaviedli na Slovensku ojedinelé zimné táborenie pod „sahagantom“. (Jedná sa o dva celtové prístrešky na spanie postavené oproti sebe, medzi ktorými horí oheň. Cely odrážajú späť teplo ohňa.)

Medzi najvýznamnejšie T.O. z tých rokov sa zaradili Tulák, Utah, Zálesák,

Yucatan, Florida, Osada veselých samotárov, Eldorado, ...

Z mimobratislavských to boli Oahu, Havaj, Ahoj – všetky Trnava a Zelená sedma (Ivanka pri Dunaji), ktorá bola pri začiatku radu viac ako 60 osád v tejto nevelkej obci. Osobitné postavenie v tomto výpočte má osada Tatran (Vyšné Hágy), ktorú počas svojho pôsobenia vo Vysokých Tatrách založil František Otruba, šerif T.O. Severní Ryves z Liberca.

DETEKTÍVNE PÁTRANIE

Získavanie informácií o bohatej minulosti slovenského trampingu sa často podobá na detektívku. V oblasti východného Slovenska sú našimi pátračmi hlavne Tik „Holmes“ a Amazonka „Watsonová“. Ich pozornosti nemohla ujsť tramská osada usadená úplne mimo vtedajšieho geografického diania. Zmienku o nej prebral z Hurikánových *Dějín trampingu* nielen Pekelník na portál Trampnet, ale aj Brčko do knihy *Údolia nestichli*. Pri tom však nadhlo ostalo. Ďalším kamienkom do mozaiky bola zmienka o T.O. Ryves v seriáli *Zvláštní znamení touha* a listovanie v knihe Pavla Děčka Vinklára *Kronika*

Trampové z osady Waikiki

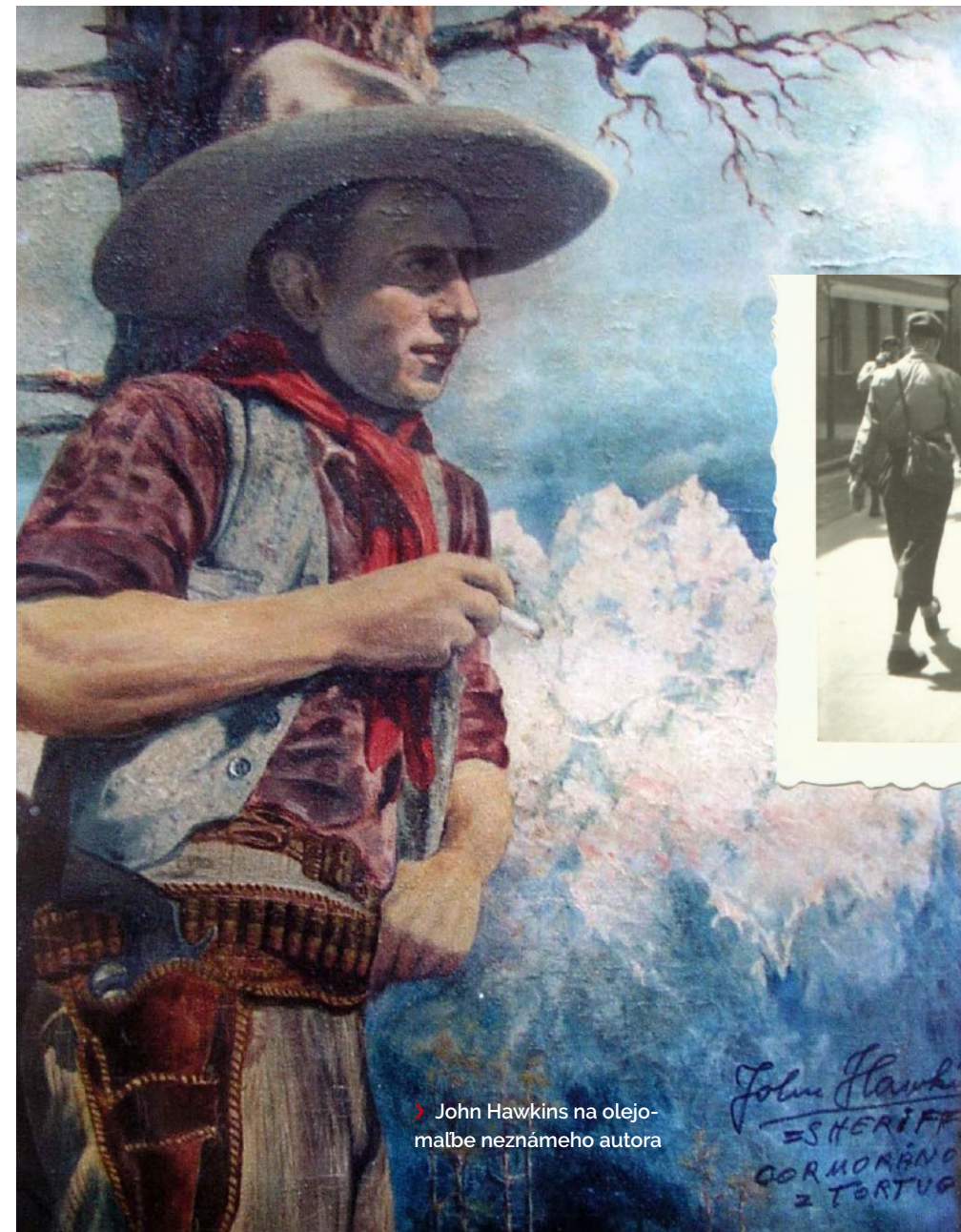
trampingu v Jizerských horách 1934-2004. Odtiaľ bol už len krôčik k lukostreleckému klubu v Liberci, ktorý Ferda Otruba zakladal. Snáď sa podarí cez tieto kontakty získať ďalšie informácie o jeho pôsobení na Slovensku.

Starší trampí z generácie tohto obdobia sa za svojho života vyslovovali o osade Tulák, že práve táto osada sa hneď po vzniku stávala všeobecne známou svojou športovou, ale aj kultúrnou aktivitou. V roku 1937 udelili za prítomnosti kamarátov z osád Beduín, Rudý tesák, Waikiki a tramských samotárov šerifovi osady Tulák Bobovi Tulákovi titul „šerif všetkých šerifov“. Jeho činnosť v prospech trampingu vyústila až do iniciatívy na založenie Tramp klubu Bratislava (1989).

Z osady Tulák sa po krátkom čase stala osada, ktorá po dlhé roky udávala smer bratislavským trampom hlavne organizovaním speváckych, ale aj športových pretekov, čo vytvorilo vynikajúce podmienky pre vzájomné stretávanie sa

a kamarátstvo medzi nimi. 25. augusta 1940 sa tu uskutočnil prvý volejbalový turnaj bratislavských osád o Putovný pohár osady Tulák. Konali sa tu aj spevácke preteky, či „závod“, ako sa v tom čase hovorilo súťažným prehliadkam osadných zborov. V rokoch 1947-1949 v nich bezkonkurenčne víťazila T.O. Florida, ktorej konkurovali iba Utah, Eldorado a Unkas.

O aktivitách tramského hnutia vo vojnových rokoch hovorí aj niekoľko pokusov vo vydávaní tramských časopisov. Prvý známy tramský časopis na Slovensku vydávala v roku 1940 Osada veselého mláďa. V duchu veselej nálady tejto osady bol časopis pomenovaný *Nuda veritas* – Nahá pravda. Tramská osada Zálesák, kde patril aj Brčko, ktorého osoba sa spája s vydavateľskou činnosťou tramských tlačovín ešte nasledovných 70 rokov, o rok neskôr začala vydávať vlastný časopis *Řev čundráků*. Ďalším bol *Tramping*, čo mal byť časopis všetkých bratislavských trampov, vyšlo však len jedno číslo. Vo februári 1944 vyšlo prvé číslo časopisu *Stezka*, ktorý mal ambície presadzovať zásady správneho trampovania. Protiváhou boli *Naše osady*, kde kritizovali „fanatizmus“ *Stezky* aj rozbíjanie jednoty tramských

John Hawkins na olejomalbe neznámeho autora

T.O. Yucatan (1941)

radov, keď Zálesák odmietol vstúpiť do STO – prvého zväzu tramských osád. Na vzniku *Stezky* sa okrem Brčka podieľal predovšetkým Indoš a jeho osada Dakota, neskôr sa pridali osady Yucatan a Zelená sedma. V roku 1948 sa Brčko pokúsil *Stezku* obnoviť. Tá hlásala podobné zásady, ale ostatných už tak prud-

ko neodmietala. V rokoch 1948–1949 vyšli tri čísla. A to bolo všetko na pätnásť nasledovných rokov...

JIPIAJOU!

Bolo to krátko po vojne, keď v Rakúsku vysielalo populárne rádio Rot-Weiss-Rot. Počúvali je nielen americký vojaci

KDE HASNE DÚHY JAS

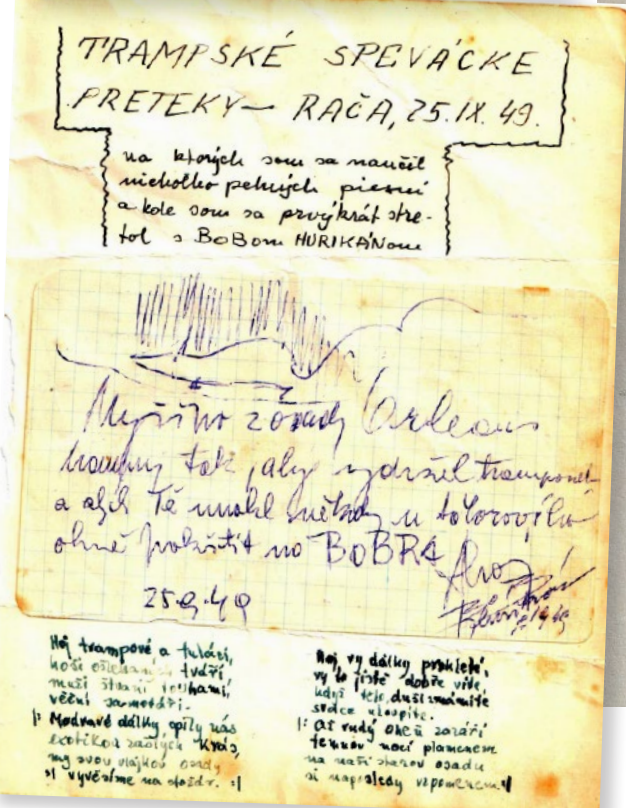
(Stan Jones – Ghost Riders In The Sky, 1948)
(slovenský text – Jokes, T.O. Florida, 1949)

Na západe, kde dotýka sa nebo so zemou
Tam mladý kovboj s koňom svojim cvála prériou
Rytmus kopýt takt mu dáva a on si spieva
Pesničku veselú, čo znie dialavou
Jipijajé, jipijajou, šírou dialavou

Na západe, kde slnko zlaté za hory padá
Kde v kruhu jeho kamarátov oheň plápolá
Tam jeho láska, zlatovlasé dievča naň čaká
K nej sa mladý kovboj eвалom ponáhla
Jipijajé, jipijajou, eвалom ponáhla

Tam v údolí nad zlatou riekou hasne dúhy jas
Tam ku dievčatku svojmu sa navracia kovboj zas
A jeho pieseň zvesela sa nesie nočnou tmou
Späť sa k nemu vracia zo skál ozvenou
Jipijajé, jipijajou, zo skál ozvenou

Kde mladý kovboj nad údolím rodným ostal stáť
A videl spoza rieky dievča šatkou mu mávať
Tu jeho srdce zaplanulo radostnou túžbou
V odpoveď mu znela pieseň dialavou
Jipijajé, jipijajou, pieseň dialavou

➤ Hawkins a Indoš v nemeckom Lindau

umiestnení v americkej okupačnej zóne Rakúska, verných poslucháčov malo aj u nás. Popri džezovej hudbe sa vysielali aj piesne v žánri country. Jedna taká pesnička chytila za srdce chlapcov z bratislavskej osady Florida. Jej člen Jokes – brilantný angličtinár – text poslovenčil (vlastne prebásnil, nie je v ňom žiadna zmienka o duchoch na oblohe, ako sa spieva v origináli) a vložil do nej to, o čom trampci snívajú. V roku 2019 ju po 70 rokoch zaradila do svojho repertoáru kapela Pekaringo.

ČERVENÁ PROTI ZELENEJ

Po nástupe komunistickej moci v r. 1948 sa podmienky pre trampovanie dramaticky zhoršili. V rokoch 1950–1960 je zaznamenaných len 26 nových osád. Za zmienku stojí najstaršia tramská osada v Nitre T.O. Čierny trojuholník, ktorá bola na dlhé roky vzorom pre mladších kamarátov v tomto regióne. V roku 1955 vznikla v Bratislave T.O. Desperado, ktorej členovia Apač, Šoc a Mike Klondik zohrali významnú úlohu v emigračnom trampingu po roku 1968.

ELDORADO 1949 - RAČA KULT. DOM
3. CENA
SPEV:
T. JOHN BRILE, CARLI (GIT.), JOE W. T. FRANC
4 HLAS 1. HLAS 3. HLAS 2. HLAS - BAS.

➤ Spevacke preteky – Rača 25. 9. 1949

Skoršia vlna trampov však opustila socialistické Československo v prvých povojnových rokoch. Patril medzi nich aj John Hawkins, ktorý sa odsťahoval so svojou manželkou Bobou do venezuelského Caracasu. Do svojho rodného mesta Bratislavy sa nakrátko vrátil po viac ako štyridsiatych rokoch. Bratislavskí trampci sa mali možnosť s ním stretnúť 11. júna 1992, keď jeho osada El Cormorane del Tortuga slávila šesťdesiat rokov od založenia.

Po emigrácii v roku 1949 môžeme sledovať aj cesty Obe Indoša z osady Dakota, najprv v rôznych zamestnaniach v Európe, neskôr v Tichomorí, po teritóriách Austrálie a Tasmánie – kde sa nakoniec usadil – ale aj v USA a iných končinách sveta. V knihe s názvom Pod Južným Križom (2017) popisuje Indošov život Walter Malaschitz – Apač.

Nie všetci mali také šťastie. Známy je osud Tedda Yukona z osady Zálesák. Jeho (už druhý) pokus o nelegálne prekročenie prísne strážených hraníc sa skončil strelbou, zranením a v konečnom dôsledku životom na invalidnom vozíku. Naďalej však žil plnohodnotným tramským životom za pomoci kamarátov, ktorým sa neskôr podarilo odísť do vysnívanej Kanady po roku 1968. Aj na základe konaktov s nimi sa usiloval získať povolenie

➤ Poháre z tramských pretekov

na vysťahovanie v období normalizácie, čoho sa už ale nedožil.

Výnimočnou udalosťou tohto desaťročia bol v roku 1952 veľký, na Slovensku druhý celoštátny potlach, s účasťou asi 200 trampov. V mene Spojených tramských osád Bratislavy (STOB) ho organizovali Red River a Tornádo. Konal sa na ľavom brehu Dunaja na mieste nazývanom Happy days alebo Jama.

Neobvyklý bol tiež potlach, zvaný na 6. augusta 1960 do Slovenského raja k rieke Hornád. Potlachovisko v stiesnenom priestore nebolo vhodné pre veľké množstvo ľudí – niektorí prišli neskôr, iní odišli, stretnutie sa pretiahlo na celý týždeň. Aj tak sa stretlo okolo 200 trampov z celej republiky. Organizátormi boli brnenské tramské osady, avšak po zásahu polície, ktorá odchyťovala celé skupiny trampov už ďaleko pred miestom kona-

nia, sa tam prevažná väčšina účastníkov vôbec nedostala. Mnohí sa rozprchli, keď do tábora prenikli správy, že bezpečnosť v súčinnosti s vojskom robia razie v okolí. Bolo tak aj s bratislavskými T.O. Manila (1947) a Desperado (1955), ktorí boli v Slovenskom raji na veľkom dovolenkovom vandri. Keď videli, čo sa deje, tiež opustili preplnenú lúku za mostom. Na druhý deň pri výstupe na Kláštorisko ich kontrolovali vojaci, ale chceli len vidieť občianske preukazy a pustili ich ďalej. V Slovenskom raji sa potom zoznámili s pražskou osadou Mantrap a kamaráti sa dodnes.

Tramský život na Slovensku sa do roku 1960 odohrával prevažne v okolí Bratislavy. Sú známe údaje o približne 180 tramských osadách, z toho len jednotlivé v Ivanke pri Dunaji, Trnave, Hrnčiarovciach, Stupave, Modre, Nitre. S výnimkou spomínanej T.O. Tatran (1936) a presne nepotvrdennej T.O. Šedí vlci (Košice, asi 1956) nie je na strednom a východnom Slovensku z tohto obdobia známa žiadna tramská osada. Napriek tomu, že starší trampci vyrážali na veľké vandre aj do oblasti Štiavnických vrchov, Nízkyh a Vysokých Tatier či Slovenského raja, západná „civilizácia“ sem ešte nedorazila. Rozmach trampingu a vznik tramských osád na celom území Slovenska bol až dôsledkom spoločenského uvoľnenia v polovici 60-tych rokov minulého storočia. Ale o tom až nabadúce.

Zdroje: archív TZ Severka, Tramp club Bratislava, trampnet.sk, kroniky a členovia T.O. Manila, Eldorado, Desperado, Yucatan

Titulné foto Bohdan Mezei – Haluz

➤ T.O. Eldorado (1945)

➤ Čarli a Kavka